Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PEDRO CRUZ VILLALÓN
esitatud 6. oktoobril 2015[1]

Kohtuasi C-308/14

Euroopa Komisjon
versus
Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik
(liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, mille esitas komisjon Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vastu)

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine — Määrus (EÜ) nr 883/2004 — Artikkel 4 — Võrdne kohtlemine sotsiaalkindlustushüvitiste saamisel — Perehüvitised — Elamisõigus — Direktiiv 2004/38/EÜ — Liikmesriigi õigusnormid, mis välistavad lastetoetuse ja lapse kohta antava maksusoodustuse andmise isikutele, kellel ei ole asjaomases liikmesriigis elamise õigust

1. Komisjon heidab Ühendkuningriigile ette määruse nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta[2] rikkumist teatavate sotsiaaltoetuste taotlejate „elamisõiguse kontrolli” nõude tõttu, väites, et niisugune kontroll on ühitamatu viidatud määruse mõttega ja samal ajal diskrimineeriv.

2. Niisuguses sõnastuses – ja nagu hiljutistes kohtuasjades Brey,[3] Dano[4] ja Alimanovic[5] – esitatakse Euroopa Kohtule taas küsimus määruse nr 883/2004 ja direktiivi 2004/38[6] vahelise suhte kohta. Ning ka siin tõstatatakse, ehkki oluliste erinevustega, küsimus sellest, kas sotsiaaltoetuste määramise kontekstis on õiguspärane võtta arvesse riigis elamise seaduslikkust. Kui nendes kohtuasjades esitatud eelotsuse küsimustes oli probleem viidatud direktiivi tõlgendamises, mis puudutas teatud määral määrust nr 883/2004, siis nüüd on probleem nimetatud määruse järgimises, mille puhul küsimus seisneb selles, kas viidatud direktiivi kohaldamine on käesoleva kohtuasja asjaoludel üldse asjakohane.

1 — Algkeel: hispaania.

2 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) (ELT L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72; parandus ELT 2009, L 202, lk 90).

3 — C-140/12, EU:C:2013:565.

4 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

5 — C-67/14, EU:C:2015:597. Vt ka kohtujuristi ettepanek, Whatelet, kohtuasi García-Nieto jt, C-299/14, EU:C:2015:366.

6 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

3. Ühendkuningriigile lõppkokkuvõttes eelkõige diskrimineeriva kohtlemise tõttu tehtud etteheide nõuab sisuliselt elementaarset vahetegemist kahel küsimusel: ühelt poolt põhimõtteline küsimus, kas viidatud määruse kohaldamine varjutab või mitte direktiivi 2004/38 sätted, mis piiritlevad liidu kodaniku muus kui kodakondsusjärgses liikmesriigis elamise seaduslikkust; teiselt poolt iseenesest erinev küsimus, millistel asjaoludel ja tingimustel võib see elamise seaduslikkuse kontrollimine olla kooskõlas määruse nr 883/2004 artiklis 4 väljendatud diskrimineerimiskeeluga.

I. **Õiguslik raamistik**

A. *Liidu õigus*

1. Määrus nr 883/2004

4. Määruse nr 883/2004 artikli 1 punktides j ja z on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

j) elukoht – koht, kus isik tavaliselt elab;

[…]

z) perehüvitised – kõik mitterahalised või rahalised hüvitised perekulude katteks, välja arvatud I lisas nimetatud ülalpidamistoetuste ning spetsiaalsete sünnitus- ja lapsendamistoetuste ettemaksed”.

5. Viidatud määruse artikli 3 lõike 1 punkt j näeb ette:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

[…]

j) perehüvitised.”

6. Viidatud määruse artikkel 4 „Võrdne kohtlemine” sätestab:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, võimaldatakse isikutele, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, iga liikmesriiki õigusaktide alusel samasuguseid soodustusi ja nende suhtes kehtivad samasugused kohustused kui nimetatud riigi kodanike suhtes.”

7. Viidatud määruse artikli 11 lõikes 1 ja lõike 3 punktis e on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvate isikute suhtes kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi õigusakte. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas käesoleva jaotisega.

[…]

3. Arvestades artiklites 12–16 sätestatut:

[…]

e) iga muu isiku suhtes, kelle suhtes ei kehti punktid a–d, kohaldatakse elukohajärgse liikmesriigi õigusakte, ilma et see piiraks teiste käesoleva määruse sätete kohaldamist, millega talle tagatakse hüvitised ühe või mitme muu liikmesriigi õigusaktide alusel.”

8. Sama määruse artikkel 67 sätestab järgmist:

„Isikul on õigus perehüvitistele kooskõlas pädeva liikmesriigi õigusaktidega, sealhulgas oma teises liikmesriigis elavate pereliikmete jaoks, nagu elaksid nad esimesena nimetatud liikmesriigis. […]”.

2. Direktiiv 2004/38

9. Direktiivi 2004/38 artikkel 7 on järgmise sisuga:

„1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:

a) nad tegutsevad vastuvõtvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või

b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus või

c)

— nad on kantud mõne sellise era- või avalik-õigusliku õppeasutuse nimekirja, mis on vastuvõtvas liikmesriigis akrediteeritud või mida rahastatakse selle riigi õigusaktide või haldustavade põhjal, ja nende peamiseks eesmärgiks on õpingud, sealhulgas tööalane koolitus, ning

— neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus ja nad kinnitavad asjaomasele liikmesriigi asutusele avalduses või mõnes muus enda valitud dokumendis, et neil on enda ja oma pereliikmete jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, või

d) nad on punktides a, b või c nimetatud tingimustele vastava liidu kodaniku pereliikmed, kes on temaga kaasas või ühinevad temaga.

[…]

3. Lõike 1 punkti a kohaldamisel säilitab liidu kodanik, kes ei ole enam töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja staatuse, kui ta:

a) ei saa haiguse või õnnetuse tagajärjel ajutiselt töötada;

b) on võetud nõuetekohaselt arvele töötuna endast sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta on töötanud üle ühe aasta, ja on registreeritud asjaomases tööhõiveametis tööotsijaks;

c) on võetud nõuetekohaselt arvele töötuna endast sõltumatutel põhjustel pärast seda, kui ta on lõpetanud alla aastase tähtajalise töölepingu või jäänud töötuks endast sõltumatutel põhjustel esimese kaheteistkümne kuu jooksul, ja on tööotsijana registreeritud asjaomases tööhõiveametis. Sellisel juhul säilitatakse töötaja staatus vähemalt kuueks kuuks;

d) osaleb tööalasel koolitusel. Kui töötaja ei ole töötu endast sõltumatutel põhjustel, nõuab tema töötaja staatuse säilitamine, et koolitus oleks seotud eelmise tööga.”

10. Viidatud direktiivi artikkel 14 näeb ette:

„1. Liidu kodanikel ja nende pereliikmetel on artiklis 6 sätestatud elamisõigus seni, kuni nad ei koorma põhjendamatult vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi.

2. Liidu kodanikel ja nende pereliikmetel on artiklites 7, 12 ja 13 sätestatud elamisõigus, kuni nad vastavad kõnealustes artiklites sätestatud tingimustele.

Erijuhtudel, kui tekib põhjendatud kahtlus, kas liidu kodanik või tema pereliikmed vastavad artiklites 7, 12 ja 13 sätestatud tingimustele, võivad liikmesriigid kontrollida, kas need tingimused on täidetud. Süstemaatilist kontrolli ei tehta.

3. Kui liidu kodanik või tema pereliige kasutab vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, ei ole väljasaatmine automaatne tagajärg.

[…]”.

11. Vastavalt direktiivi artikli 15 lõikele 1 kohaldatakse „[a]rtiklitega 30 ja 31 ette nähtud menetlusi […] analoogia põhjal kõikide otsuste suhtes, mis piiravad liidu kodanike ja nende pereliikmete vaba liikumist muudel põhjustel kui avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides”.

12. Viidatud direktiivi artikkel 24 „Võrdne kohtlemine” sätestab:

„1. Kui asutamislepingu ja teiseste õigusaktide erisätetes ei ole selgelt ette nähtud teisiti, koheldakse kõiki käesoleva direktiivi kohaselt vastuvõtva liikmesriigi territooriumil elavaid liidu kodanikke asutamislepingu reguleerimisalas võrdselt kõnealuse liikmesriigi kodanikega. Seda õigust saavad kasutada ka pereliikmed, kes ei ole liikmesriigi kodanikud ja kellel on seal elamisõigus või alaline elamisõigus.

2. Erandina lõikest 1 ei ole vastuvõttev liikmesriik kohustatud tagama õigust sotsiaalabile elamisperioodi esimese kolme kuu jooksul või, kui see on asjakohane, artikli 14 lõike 4 punktis b sätestatud pikema ajavahemiku jooksul, samuti pole ta kohustatud enne alalise elamisõiguse omandamist andma stipendiumide või õppelaenudena toimetulekutoetust õpinguteks, sealhulgas tööalaseks koolituseks, muudele isikutele kui töötajatele, füüsilisest isikust ettevõtjatele, sellise staatuse säilitanud isikutele ja nende pereliikmetele.”

B. *Liikmesriigi õigus*

13. Asjaomaseid Ühendkuningriigi õigusnorme tutvustatakse käesoleva ettepaneku tekstis.

II. **Eelnev haldusmenetlus**

14. 2008. aastal sai komisjon hulgaliselt kaebusi Ühendkuningriigis elavatelt teiste liikmesriikide kodanikelt, kes kaebasid selle üle, et Ühendkuningriigi pädevad asutused keelduvad neile teatavate sotsiaaltoetuste maksmisest seetõttu, et neil ei ole nimetatud riigis elamise õigust.

15. Komisjon nõudis nimetatud liikmesriigilt selgitusi, kes vastas kahe kirjaga vastavalt 1. oktoobril 2008 ja 20. jaanuaril 2009, et Ühendkuningriigi õiguse kohaselt on Ühendkuningriigis elamise õigus küll kõikidel Ühendkuningriigi kodanikel, kuid teiste liikmesriikide kodanikel teatavatel asjaoludel elamisõigust ei ole. Ühendkuningriigi valitsuse sõnul põhineb see piirang elamisõiguse mõistel, nagu see on ette nähtud direktiivis 2004/38, ja piirangutel, mis on direktiivis sellele õigusele kehtestatud, konkreetselt nõudel, et majanduslikult mitteaktiivsel isikul peab olema piisavalt vahendeid, et mitte koormata vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi.

16. 4. juulil 2010 saatis komisjon Ühendkuningriigile märgukirja, milles ta märkis tema õigusnormid, mis näevad ette, et selleks, et taotlejatel oleks õigus saada teatavaid hüvitisi, peab neil olema nimetatud riigis elamise õigus eeltingimusena selleks, et neid saaks pidada Ühendkuningriigi alalisteks elanikeks.

17. 30. juulil 2010 vastas Ühendkuningriigi valitsus märgukirjale, väites, et tema riiklik süsteem ei ole diskrimineeriv ja et elamisõiguse nõue on põhjendatud proportsionaalse abinõuna selleks, et tagada, et hüvitisi makstakse isikutele, kes on Ühendkuningriiki piisavalt integreerunud.

18. 29. septembril 2011 väljastas komisjon põhjendatud arvamuse, millele Ühendkuningriik vastas 29. novembri 2011. aasta kirjaga.

19. Kuna see vastus komisjoni ei rahuldanud, esitas ta käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi. Arvestades Euroopa Kohtu tuvastust 2013. aasta septembri kohtuotsuses Brey,[7] otsustas komisjon piirata oma hagi eespool nimetatud perehüvitistega, lastetoetusega ja lapse pealt antava maksusoodustusega, jättes välja „mitteosamakselised rahalised erihüvitised”, mida põhjendatud arvamus samuti puudutas ja mida võib kohtuotsuse Brey kohaselt kvalifitseerida direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti b tähenduses „sotsiaalabiks”.

III. **Menetlus Euroopa Kohtus**

A. *Komisjoni hagi*

1. Peamine etteheide

20. Komisjoni peamine etteheide Ühendkuningriigile seisneb selles, et nõudes, et lastetoetuse või lapse kohta antava maksusoodustuse taotlejal peab eeltingimusena selleks, et teda käsitataks nimetatud liikmesriigi alalise elanikuna[8], olema Ühendkuningriigis elamise õigus, on Ühendkuningriik lisanud nõude, mida määruses nr 883/2004 ei ole ja mis jätab isikud, kes seda nõuet ei täida, ilma kaitsest, mis peab olema tagatud vähemalt ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustuse õigusnormidega, nagu näeb ette määrus.

21. Komisjoni hinnangul tähendab määruse nr 883/2004 artikli 1 punktis j määratletud mõiste „elukoht”, et selle määruse kohaldamisel on elukoht „koht, kus isik tavaliselt elab”[9]. Komisjoni hinnangul määravad selle koha puhtalt faktilised aspektid, konkreetselt see, kus on isiku huvide kese, ilma et direktiivi 2004/38 artikkel 7 võiks selle mõiste tõlgendamist mõjutada. Ta lisab, et määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e on sätestatud kollisiooninormide süsteem, et kindlaks määrata,

7 — C-140/12, EU:C:2013:565.

8 — Tegelikult, nagu märgib Ühendkuningriik, ei kohaldata alalise elukoha kontrolli (mida kohaldatakse küll teiste põhjendatud arvamuses käsitletud sotsiaaltoetuste suhtes, mida liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi aga ei hõlma) käesolevas kohtuasjas vaidlusaluste hüvitiste puhul; viimaste puhul nõutakse, et taotleja „peab olema Ühendkuningriigis”. Üks nõuetest, mis peab olema täidetud selleks, et loetaks, et isik „on Ühendkuningriigis”, on lisaks sellele, et ta peab füüsiliselt selles liikmesriigis kohal olema ja tema alaline elukoht peab olema seal, et tal on Ühendkuningriigis elamise õigus.

9 — Vastandina „viibimisele”, mis on määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti k kohaselt „ajutiselt elamine”.

millise liikmesriigi õigusnormid määruse nr 883/2004 kohaldamisalasse kuuluvate isikute suhtes kehtivad. Komisjon on nimelt seisukohal, et Ühendkuningriigi kehtestatud „elamisõiguse" nõude tõttu jäävad viidatud määruse eeskirjad, mis määravad kindlaks kohaldatavad õigusnormid, „kohaldamata", nii et asjaomastele isikutele ei ole teatavaid perehüvitisi maksma kohustatud ükski liikmesriik, vaatamata sellele, et nad elavad ühes liikmesriigis ja nende ülalpidamisel on lapsed.

2. Teise võimalusena esitatud etteheide

22. Teise võimalusena heidab komisjon Ühendkuningriigile ette, et teatavate sotsiaalkindlustushüvitiste saamise õiguse andmiseks niisuguse nõude kehtestamisega, mida Ühendkuningriigi kodanikud täidavad automaatselt, on tekitatud teiste liikmesriikide kodanike otsese diskrimineerimise olukord, millega rikutakse määruse nr 883/2004 artiklit 4.

23. Komisjoni hinnangul hakkas Ühendkuningriik eelneva haldusmenetluse käigus selle asemel, et pidada „elamisõiguse" kriteeriumi üheks alalise elukoha kontrolli[10] täiendavaks elemendiks, pidama seda pigem eraldiseisvaks nõudeks, mis on küll diskrimineeriv, kuid õigustatud. Komisjon on – tuginedes kohtujurist Sharpstoni ettepanekule kohtuasjas Bressol jt[11] – seisukohal, et elamisõiguse nõue on otsene diskrimineerimine kodakondsuse alusel. Tegu on nõudega, mis kehtib ainult välismaalastele, sest Ühendkuningriigi kodanikud, kes elavad Ühendkuningriigis, täidavad seda automaatselt, ja mis tema arvates rikub määruse nr 883/2004 artiklis 4 sätestatud võrdsuse põhimõtet. Kuna tegu on otsese diskrimineerimisega, märgib komisjon, ei ole sellele mingit õigustust.

24. Isegi kui seda pidada kaudseks diskrimineerimiseks, nagu väidab Ühendkuningriik, ei ole viimane komisjoni sõnul esitanud ühtegi argumenti, mis võimaldaks asuda seisukohale, et kõnealune ebavõrdne kohtlemine on sobiv ja proportsionaalne, selleks et kindlustada eesmärk tagada, et hüvitise taotleja ja vastuvõtva liikmesriigi vahel on tegelik seos.

25. Teiselt poolt väitis Ühendkuningriik, et majanduslikult mitteaktiivsed isikud ei tohiks koormata vastuvõtva riigi heaolusüsteemi, välja arvatud juhul, kui nad on nimetatud riigiga teataval määral seotud. Komisjon möönab, et liikmesriigil võib olla soov kindlustada, et hüvitise taotleja ja pädeva liikmesriigi vahel on tegelik seos, kuid sotsiaalkindlustushüvitiste puhul näeb määrus nr 883/2004 ise ette, kuidas selle tegeliku seose olemasolu tuvastatakse (sellel konkreetsel juhul alalise elukoha kriteeriumi alusel), ilma et liikmesriigid võiksid määruses sätestatut muuta ja lisada täiendavaid nõudeid. Komisjoni sõnul ei ole Ühendkuningriik isegi püüdnud tõendada, mil määral on elamisõiguse kriteerium sobiv selleks, et kindlaks määrata, kas isikul on talle viidatud määruse alusel sotsiaalkindlustushüvitiste määramiseks Ühendkuningriigiga piisav seos.

B. *Kostja vastus*

26. Kostja vastuses lükkab Ühendkuningriik komisjoni peamise etteheite tagasi, tuginedes põhiliselt kohtuotsusele Brey,[12] milles Euroopa Kohus, lükates tagasi samad argumendid, millele komisjon tugineb ka käesolevas kohtuasjas, tuvastas, et „põhimõtteliselt ei ole keelatud see, et majanduslikult mitteaktiivsetele liidu kodanikele sotsiaaltoetuste maksmine seatakse sõltuvusse nõudest, et nimetatud

10 — Tegelikult selle kontrolli element, millega määratakse kindlaks, kas taotleja on Ühendkuningriigis; vt joonealune märkus 8.

11 — C-73/08, EU:C:2009:396. Kohtujuristi arutluskäiku kohtuotsuses Bressol jt (C-73/08, EU:C:2010:181) ei järgitud, vaid selles leiti, et kõnealune ebavõrdne kohtlemine on kaudne diskrimineerimine (punkt 47).

12 — C-140/12, EU:C:2013:565. Nimetatud kohtuotsuses jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et selles kohtuasjas käsitletud Austria „vanaduspensioni täiendamiseks mõeldud kompensatoorset lisatoetust" tuleb käsitada nii „mitteosamakselise rahalise erihüvitisena" määruse nr 883/2004 tähenduses kui ka „sotsiaalabina" direktiivi 2004/38 tähenduses. Seepärast tuvastati, et liidu õigusega on põhimõtteliselt kooskõlas, et niisuguse kompensatoorse lisatoetuse saamise õigus sõltub liidu kodanike puhul sellest, et nad tõendavad, et neil on Austrias „seaduslikult elamise õigus", selleks et tagada, et nimetatud hüvitise andmine majanduslikult mitteaktiivsetele liidu kodanikele ei koormaks põhjendamatult Austria eelarvet. Igal juhul leiti, et tuleb analüüsida konkreetse juhtumi eriasjaolusid, et teada saada, kas kõnealuse hüvitise andmine niisuguses olukorras isikule nagu P. Brey, võib koormata põhjendamatult riigi sotsiaalabisüsteemi.

kodanikud vastavad vastuvõtvas liikmesriigis seaduslikult elamise õiguse olemasolu tingimustele" (punkt 44). Ta tuvastas samuti, et määruse nr 883/2004 artikli 70 lõike 4 – mis sätestab samamoodi nagu artikkel 11 „kollisiooninormi", mille eesmärk on vältida eri liikmesriikide õigusnormide samaaegset kohaldamist ja takistada, et viidatud määruse kohaldamisalasse kuuluvad isikud jääksid nende suhtes kohaldatavate õigusnormide puudumise tõttu sotsiaalkindlustuse vallas kaitseta – eesmärk ei ole määrata kindlaks sel juhul käsitletud hüvitiste (mitteosamakseline rahaline erihüvitis) saamise õiguse olemasolu sisulised tingimused; need tingimused „määratakse põhimõtteliselt kindlaks liikmesriikide endi õigusnormides" (punkt 41). Ühendkuningriigi hinnangul kehtib sama arutluskäik määruse nr 883/2004 artiklis 11 sätestatud kollisiooninormi puhul, mis täidab sama funktsiooni mis selle artikli 70 lõige 4 (viimane on erinorm mitteosamakseliste rahaliste erihüvitiste kohta), kui tehakse kindlaks, millise liikmesriigi õigusnormid on taotleja suhtes kohaldatavad.

27. Komisjoni teise võimalusena esitatud etteheite kohta väidab Ühendkuningriik, et otsese diskrimineerimise etteheide esitati esimest korda hagis ja et seda ei olnud põhjendatud arvamuses, mille komisjon talle saatis eelneva haldusmenetluse raames. Ta leiab, et Euroopa Kohus on juba mitmes kohtuotsuses tunnistanud, et majanduslikult mitteaktiivsetelt liidu kodanikelt on sotsiaalkindlustushüvitiste saamiseks õiguspärane nõuda, et nad tõendaksid, et neil on elamisõigus, ja et seda võimalust tunnistatakse sõnaselgelt ka direktiivis 2004/38, selleks et need kodanikud ei koormaks ebamõistlikult vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabi süsteemi. Määruse nr 883/2004 artiklis 4 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtet tuleb tõlgendada seda põhimõtet silmas pidades.

28. Ühendkuningriik märgib, et nõue, et isikul oleks elamisõigus, on ainult üks kolmest kumulatiivsest nõudest, mida taotleja peab täitma, selleks et tõendada, et ta on Ühendkuningriigis. Ülejäänud kahe nõude (kohalolek ja alaline elamine) täitmine on sõltumatu taotleja kodakondsusest, nii et Ühendkuningriigi kodanik ei täida „Ühendkuningriigis olemise" nõuet, mis annab õiguse saada vaidlusaluseid hüvitisi, automaatselt. Ühendkuningriik tunnistab siiski,[13] et neid nõudeid on lihtsam täita tema kodanikel kui teiste liikmesriikide kodanikel ja et tegu on kaudselt diskrimineeriva meetmega.[14] Ent Ühendkuningriigi sõnul on see meede objektiivselt õigustatud – nagu kinnitab kohtuotsuse Brey[15] punkt 44 sarnases kohtuasjas – konkreetselt eesmärgiga kaitsta riigi eelarvevahendeid, võttes arvesse, et kumbagi kõnealusest kahest hüvitisest ei rahastata kindlustatute sissemaksetest, vaid maksudest. Lisaks ei viita kohtuotsuse Brey kohaselt miski sellele, et see oleks taotletava eesmärgi saavutamiseks ebaproportsionaalne.[16]

C. Repliik

29. Peamise etteheite kohta märgib komisjon oma repliigis, et kohtuotsus Brey[17] puudutas ainult direktiivi 2004/38 kohaldamist seoses mitteosamakseliste rahaliste erihüvitistega, millel on nii sotsiaalkindlustuse kui ka sotsiaalabi tunnused, samas kui käesolev hagi puudutab kahte määruse nr 883/2004 artikli 3 lõike 1 punkti j tähenduses perehüvitist, see tähendab ehtsaid sotsiaalkindlustushüvitisi, mille suhtes ei ole direktiiv 2004/38 kohaldatav. Sellega seoses viitab komisjon kohtuotsuse Brey tõlkeprobleemile, mille tõttu on ingliskeelse versiooni punktis 44 juttu mõistest „social security benefits", kuigi saksakeelses versioonis (autentne versioon, sest tegu oli Austria kohtuasjaga) on juttu mõistest „Sozialleistungen".[18]

13 — Kostja vastuse punkt 35.

14 — Kostja vastuse punkt 36.

15 — C-140/12, EU:C:2013:565.

16 — C-140/12, EU:C:2013:565, punktid 71–78.

17 — C-140/12, EU:C:2013:565.

18 — Prantsuse keeles „prestations sociales", mis on sama mis „social benefits"; hispaania keeles „prestaciones sociales".

30. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et Ühendkuningriigi õigus, selle asemel et soodustada liidu kodanike liikumisvabadust, mis on liidu sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise alaste õigusnormide aluseks olev eesmärk, pigem pärsib seda, seades nimetatud vabadusele takistuse kodakondsuse alusel diskrimineerimise vormis, ja tingides olukorra, kus isikul ei pruugi olla õigust saada vaidlusaluseid perehüvitisi ei päritoluriigis, kus tema alaline elukoht enam ei ole, ega vastuvõtvas riigis, kui tal ei ole seal elamise õigust.

31. Teise võimalusena tehtud etteheite puhul kritiseerib komisjon repliigis seda, et Ühendkuningriik tõlgendab määruse nr 883/2004 artikli 11 kollisiooninormi nii, et see lubab liikmesriigil kehtestada sotsiaalkindlustushüvitise saamise tingimuseks diskrimineeriva nõude. Viide sellele, et liikmesriigid võivad kehtestada õiguspäraseid piiranguid selleks, et takistada, et liidu kodanik koormaks ebamõistlikult vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, on kohaldatav ainult sotsiaalabi puhul, mitte aga sotsiaalkindlustushüvitiste puhul. Nimelt seepärast, et sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise mehhanism määrab, et perehüvitisi tuleb anda sellel liikmesriigil, kus on ülalpeetavate lastega isiku alaline elukoht, ei ole riigi eelarvevahendite kaitse eesmärk, millele tugineb Ühendkuningriik, õiguspärane eesmärk. Igal juhul ei ole Ühendkuningriigi kehtestatud kriteerium selle eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne (näiteks võib isik, kes on Ühendkuningriigis palju aastaid makse maksnud, kuid on teatud aega töötu, olla kaotanud selles liikmesriigis elamise õiguse ja ühes sellega õiguse saada asjaomast hüvitist) ega taga konkreetse juhtumi asjaolude hindamist, nagu nõuab kohtuotsus Brey.[19]

D. *Vastuvepliik*

32. Vastuvepliigis jääb Ühendkuningriik endale kindlaks, et tema siseriiklik õigus võib olla määruse nr 883/2004 kollisiooninormide kohaselt kohaldatav ja isikul, kelle alaline elukoht on nimetatud liikmesriigis, ei pruugi kõigele vaatamata olla õigust saada asjaomaseid konkreetseid sotsiaaltoetusi.

33. Ühendkuningriik on seisukohal, et termin „social benefits" on laiem kui „social security benefits" ja kui kohtuotsuses Brey[20] kasutatakse saksa- ja prantsuskeelses versioonis esimest terminit teise asemel, siis igal juhul laiendab see asjaolu selle põhimõtte ulatust, mis on kehtestatud nimetatud kohtuotsuse punktis 44, ja hõlmab ka sotsiaalkindlustushüvitisi. Mingil juhul ei väideta kohtuotsuses Brey, et Euroopa Kohtu tuvastused selles piirduvad ainult mitteosamakseliste rahaliste erihüvitistega. Sama kehtib kohtuotsuse Dano kohta.[21]

34. Lisaks ei ole Ühendkuningriigi sõnul mõistetav, et liikmesriigid ei ole kohustatud maksma mitteosamakselisi rahalisi erihüvitisi, mis tagavad elatusmiinimumi, ilma elamisõiguseta liidu kodanikele, ja et seevastu on nad küll kohustatud maksma neile niisuguseid hüvitisi, nagu on vaidluse all käesolevas kohtuasjas ja mis lähevad kaugemale selle elatusmiinimumi tagamisest ning mis võivad, kuna neid rahastatakse maksudest, samuti lõpuks riigi eelarvevahendeid põhjendamatult koormata kohtuotsuse Brey tähenduses.[22] Ühendkuningriik lisab, et mõlemad käesolevas kohtuasjas vaidlusalused hüvitised on igal juhul sotsiaalabile iseloomulike tunnustega, ehkki see ei ole tingimata vajalik kohtuotsuses Brey kehtestatud põhimõtte (mis kehtib üldiselt „sotsiaaltoetuste" kohta) kohaldamiseks ka nendele hüvitistele, mis on käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ese. Ühendkuningriigi sõnul kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses Dano[23], et seoses õigusega sotsiaaltoetustele võivad vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdset kohtlemist nõuda ainult need majanduslikult mitteaktiivsed liidu kodanikud, kes elavad riigis vastavalt direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustele.

19 — C-140/12, EU:C:2013:565, punktid 63–80.

20 — C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 44.

21 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

22 — C-140/12, EU:C:2013:565.

23 — C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 73.

35. Komisjoni argumendi kohta, et Ühendkuningriigi õigusnormid ei taga konkreetse juhtumi asjaolude hindamist, nagu nõuab kohtuotsus Brey,[24] väidab Ühendkuningriik, et viimati nimetatud argument esitati esimest korda komisjoni repliigis ning seda ei nimetatud eelneva haldusmenetluse käigus, mistõttu on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 127 kohaselt selle vastuvõetavus välistatud.

36. Igal juhul Ühendkuningriik selgitab,[25] kuidas toimub praktikas kahe vaidlusaluse hüvitise andmine. Nende kahe hüvitise haldamise eest vastutav ministeerium, Her Majesty's Revenue and Customs, võtab muude andmete hulgas arvesse teavet, mille annab Department for Work and Pensions selle kohta, kas isik on taotlenud sotsiaalabi. See võimaldab tal kontrollida, kas sellel isikul on Ühendkuningriigis elamise õigus ja seega, kas tal on õigus saada neid kahte vaidlusalust hüvitist. Juhtudel, kus on kahtlused, kas isikul see elamisõigus on või ei ole, kontrollitakse igal üksikjuhul eraldi taotleja isiklikke asjaolusid, sealhulgas tema tehtud sissemakseid, kas ta on aktiivne tööotsija ja kas tal on reaalseid väljavaateid tööd saada.

37. 4. juunil 2015 peeti kohtuistung, millel mõlemad pooled esitasid põhiosas oma eespool kirjeldatud argumendid ja vastasid Euroopa Kohtu küsimustele.

IV. **Õiguslik hinnang**

A. *Sissejuhatus*

38. Nagu märgitud, palub komisjon käesoleva hagiga Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Ühendkuningriik on kehtestanud lastetoetuse ja samuti lapse kohta antava maksusoodustuse saamise tingimuseks, et tuleb läbida nimetatud liikmesriigis seaduslikult elamise kontroll – või test –, on Ühendkuningriik rikkunud määruse nr 883/2004 artiklist 4 tulenevaid kohustusi.

39. Komisjon artikuleerib oma hagi peamise etteheite ja teise võimalusena esitatud etteheite vormis. Peamise etteheitega väidab komisjon, et Ühendkuningriik tahtis määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e ette nähtud alalise elukoha kontrollile lisada riigis seaduslikult elamise kontrolli, kehtestades nii lisanõude, mida nimetatud artiklis ei ole. Teise võimalusena väidab komisjon siiski, et nimetatud liikmesriik kehtestab tingimuse, mille täitmist nõutakse ainult mittekodanikelt (arvestades, et Ühendkuningriigi kodanikel on nimetatud liikmesriigis elamise õigus põhimõtteliselt olemas), pannes nii toime viidatud määruse artikliga 4 keelatud diskrimineerimise.

40. Komisjoni esitlusviisi järgides tuleks neid kahte argumenti põhimõtteliselt analüüsida esitatud tähtsuse järjekorras: esiteks on õigusvastane lisada määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkti e kohasele alalise elukoha kontrollile riigis seaduslikult elamise kontroll, ja teiseks on see diskrimineerimine, kui kehtestada liidu kodanikele, kes ei ole Ühendkuningriigi kodanikud, riigis seaduslikult elamise kontroll, mida Ühendkuningriigi kodanikelt ei nõuta. Põhjustel, mida ma järgnevalt selgitan, ei tule nendele argumentidele vastata selles järjekorras.

41. Õigupoolest on komisjoni põhiargument käesoleva kohtuvaidluse käigus nii-öelda veenmisjõudu kaotanud. Tuleb arvesse võtta, et Ühendkuningriik on sellest alates, kui ta vastas temale komisjoni saadetud põhjendatud arvamusele, korduvalt eitanud, et ta oleks vaidluse esemeks olevate õigusnormidega püüdnud õigustada riigis seaduslikult elamise kontrolli alalise elukoha kontrolli osana.

24 — C-140/12, EU:C:2013:565, punktid 63–80.

25 — Vasturepliigi punkt 21.

Nimelt väidab Ühendkuningriik sellest peale, et riigis seaduslikult elamise kontroll, mida kohaldatakse sellistel juhtudel nagu käesolevas kohtuasjas, on alalise elukoha kontrollist eraldiseisev.[26] Selliselt on vaidluse kese nihkunud teisele argumendile, milles heidetakse ette määruse nr 883/2004 artikliga 4 keelatud diskrimineerimist.

42. Seepärast analüüsin ma suhteliselt lühidalt peamise etteheitena esitatud komisjoni argumenti, et seejärel keskenduda argumendile, mis esialgu esitati teise võimalusena. Kohtuasja asjaolud nõuavad siiski, et alustuseks tuleb selgitada käesolevas kohtuasjas käsitletavate sotsiaaltoetuste olemust.

B. *Hagis käsitletavad sotsiaaltoetused*

43. Käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi käsitleb lastetoetust („child benefit") ja lapse kohta antavat maksusoodustust („child tax credit"), mis on mõlemad rahalised hüvitised, mida rahastatakse maksudest, mitte kindlustatute sissemaksetest, ja mille ühine eesmärk on aidata katta perekulusid. Kumbagi neist ei ole Ühendkuningriik lisanud määruse nr 883/2004 X lisasse, ning käesolevas menetluses ei ole vaidlust selle üle, et need ei ole mitteosamakselised rahalised erihüvitised selle määruse artikli 70 tähenduses.

44. 1992. aasta sotsiaalkindlustusmaksete ja -hüvitiste seaduse (Social Security Contributions and Benefits Act 1992) artikli 141 kohaselt on „igaühel, kelle ülalpidamisel on asjaomasel nädalal üks või mitu last, […] käesoleva seaduse selle jaotise alusel õigus saada selle nädala eest iga tema ülalpidamisel oleva lapse kohta toetust („child benefit")".[27] Lastetoetus on põhiliselt isikule, kelle ülalpidamisel on üks või mitu last, lapse või laste eest hoolitsemisega kaasnevatest kuludest osa katmiseks mõeldud perehüvitis. See on põhimõtteliselt universaalne hüvitis, kuigi suurema sissetulekuga taotlejad peavad oma maksukohustuste täitmise ajal tagastama maksimaalselt summa, mis on võrdne lastetoetusena saadud summaga.[28]

45. Lapse kohta antav „maksusoodustus", mida reguleerivad 2002. aasta maksusoodustuste seadus (Tax Credits Act 2002)[29] artiklid 8 ja 9, on omakorda samuti rahaline hüvitis, mida antakse ülalpeetavate lastega isikutele ja mille suurus varieerub olenevalt perekonna sissetulekust, ülalpeetavate laste arvust, nagu ka muudest asjaoludest, nagu ühe pereliikme võimalik puue.[30] Lapse kohta antava maksusoodustusega asendati mitmesugused täiendavad hüvitised, mida anti mitmesuguste ülalpidamistoetuste (mis on seotud sissetulekuga) taotlejatele ülalpeetavate laste kohta üldise eesmärgiga vähendada laste vaesust.[31]

26 — Vt eelkõige Ühendkuningriigi vastus põhjendatud arvamusele, lehekülg 3.

27 — Vt lastetoetuse kohta Suurbritannia puhul Social Security Contributions and Benefits Act 1992, artikkel 146, ja 2006. aasta lastetoetuse üldeeskirjad (Child Benefit (General) Regulations, 2014. aasta Child Benefit (General) and the Tax Credits (Residence) (Amendment) Regulations 2014-ga muudetud redaktsioonis), artikkel 23, ning Põhja-Iirimaa puhul 1992. aasta sotsiaalkindlustusmaksete ja -hüvitiste seadus (Põhja-Iirimaa) (Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992), artikkel 142, ja viidatud Child Benefit (General) Regulations (muudetud redaktsioonis), artikkel 27.

28 — Vt üksikasjalikud andmed Ühendkuningriigi valitsuse veebisaidil https://www.gov.uk/child-benefit, kus on selgitatud selle toetuse toimimist. Sellel veebisaidil esitatud andmete kohaselt on lastetoetus praegu 20,70 Suurbritannia naelsterlingit (GBP) nädalas esimese lapse kohta ja 13,70 Suurbritannia naelsterlingit nädalas iga järgmise lapse kohta. Vt ka veebisait https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/children-and-young-people/benefits-for-families-and-children/#h-child-benefit, kus on esitatud üksikasjalikud praktilist laadi andmed selle toetuse taotlemise ja saamise kohta.

29 — Vt seoses elukoha nõudega lapse kohta antava maksusoodustuse puhul Tax Credits (Residence) Regulations 2003 (Child Benefit (General) and the Tax Credits (Residence) (Amendment) Regulations 2014-ga muudetud redaktsioonis), artikkel 3.

30 — Nimetusele vaatamata on lapse kohta antav maksusoodustus summa, mille pädev asutus kannab korrapäraselt toetusesaajate pangakontole ja mis näib olevat seotud tingimusega, et need on maksukohustuslased. Veebisaidil https://www.gov.uk/child-tax-credit/what-youll-get ei ole konkreetset summat nimetatud, sest see sõltub teatavatest isiklikest ja perekondlikest asjaoludest. Üksikasjalikumad andmed selle maksusoodustuste toimimise kohta on antud veebisaidil https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/children-and-young-people/benefits-for-families-and-children/#h-child-benefit.

31 — Ühendkuningriigi kostja vastuse punkt 6.

46. Nimetatud hüvitiste laadi suhtes nõustun komisjoniga, et need on määruse nr 883/2004 tähenduses sotsiaalkindlustushüvitised. Täpsemalt on need viidatud määruse artikli 3 lõike 1 punkti j (koostoimes selle artikli 1 punktiga z) tähenduses perehüvitised, sest kooskõlas Euroopa Kohtu praktikas loetletud tunnustega on tegu hüvitistega, mida antakse automaatselt kõigile, kes vastavad teatud objektiivsetele nõuetele, olenemata seega isiklike vajaduste individuaalsest hindamisest kaalutlusõiguse alusel, ja mis on mõeldud perekulude katteks. [32]

47. Peale selle nõustun komisjoniga ka selles, et vaidlusaluste hüvitiste kvalifitseerimist sotsiaalkindlustushüvitisteks ei saa pidada küsitavaks põhjusel, et nende andmise tingimuseks ei ole seatud sissemaksete tegemise kohustust. Nimelt ei oma hüvitise rahastamise viis selle võimaliku sotsiaalkindlustushüvitiseks kvalifitseerimise seisukohast tähtsust, nagu seda tõendab asjaolu, et määruse nr 883/2004 artikli 3 lõike 2 kohaselt ei ole mitteosamakselised hüvitised selle määruse kohaldamisalast välja jäetud. [33]

C. *Riigis seaduslikult elamise kontrolli kui alalise elukoha kontrolli alla lisatud täiendava nõude kooskõla määrusega*

48. Komisjoni peamine etteheide põhineb sellel, et Ühendkuningriik lisab määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e ette nähtud alalise elukoha kontrolli alla riigis seaduslikult elamise kontrolli, kehtestades nii täiendava nõude, mida nimetatud artiklis ei ole. Nimetatud punkti e kohaselt kohaldatakse „iga muu isiku suhtes, kelle suhtes ei kehti [artikli 11 lõike 3] punktid a–d, […] elukohajärgse liikmesriigi õigusakte". Mõned täpsustused peaksid andma vastuse sellele etteheitele.

49. Tuleb meenutada, et määruse nr 883/2004 eesmärk on liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemid koordineerida, et tagada isikute vaba liikumise õiguse tõhus rakendamine. Selleks on määruses nr 883/2004 kehtestatud rida ühiseid põhimõtteid, mida tuleb kõikide liikmesriikide sotsiaalkindlustuse alastes õigusaktides järgida ja mis kindlustavad koos määruses sisalduva kollisiooninormide süsteemiga, et liidus liikumis- ja elamisvabadust teostavad isikud ei kannaks selle vabaduse kasutamise pärast liikmesriikide erinevate süsteemide tõttu kahju. [34] Üks neist üldpõhimõtteist on võrdsuse põhimõte, mis on ette nähtud määruse nr 883/2004 artiklis 4, millega kehtestatakse konkreetselt sotsiaalkindlustuse valdkonnas kogu liidu õiguses ELTL artikliga 18 tunnustatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeld. [35]

50. Kollisiooninormina [36] on määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkti e eesmärk kindlaks määrata, millise riigi õigust kohaldatakse määruse artikli 3 lõikes 1 loetletud sotsiaalkindlustushüvitiste (sealhulgas perehüvitiste) saamise suhtes isikute puhul, kelle suhtes ei ole kohaldatavad viidatud artikli 11 lõike 3 punktid a–d, see tähendab põhiliselt majanduslikult mitteaktiivsete isikute puhul.

32 — Kohtuotsus Hoever ja Zachow (C-245/94 ja C-312/94, EU:C:1996:379, punkt 27). Vt ka kohtuotsus Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331, punkt 22). Kindel on, et lapse kohta antava maksusoodustuse summa sõltub perekonna sissetuleku suurusest ja laste arvust ning seda ei saa enam, kui sissetulek ületab teatud piirmäära, kuid Euroopa Kohus tunnistas juba kohtuotsuses Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331, punkt 17), et see ei tähenda, et nimetatud hüvitise andmine sõltuks taotleja isiklike vajaduste individuaalsest hindamisest, mis on sotsiaalabi tunnus, sest tegu on objektiivsete ja seaduses kindlaks määratud kriteeriumidega, mille täidetuse korral tekib automaatselt õigus nimetatud hüvitisele, ilma et pädev asutus võiks arvesse võtta muid isiklikke asjaolusid.

33 — Vt kohtuotsus Hughes (C-78/91, EU:C:1992:331, punkt 21).

34 — Vt selle kohta Lenaerts, K. ja van Nuffel, P., *European Union Law*, 3. tr, London, Sweet & Maxwell, 2011, lk 269, ja Eichenhofer, E., *Sozialrecht der Europäischen Union*, 3. tr, Berliin, Erich Schmidt, 2006, lk 49 ja 50 ning 68 jj.

35 — Vt võrdsuse põhimõtte ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu sisu kohta liidu õiguse konkreetses sotsiaalkindlustuse valdkonnas Husmann, M. „Diskriminierungsverbot und Gleichbehandlungsgebot des Art. 3 VO 1408/71 und der Artt. 4 und 5 VO 883/2004", *Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht* nr 3, 2010, lk 97 jj, ja Bokeloh, A., „Die Gleichbehandlung der Staatsangehörigen in der Europäischen Sozialrechtskoordinierung", *Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht* nr 10, 2013, lk 398 jj, ning Eichenhofer, E., *op. cit.*, lk 82 jj ning seal viidatud bibliograafia ja kohtupraktika.

36 — Määruses nr 883/2004 sisalduvale kollisiooninormide süsteemile on iseloomulik, et sellega võetakse iga liikmesriigi seadusandjalt pädevus määrata oma riigi õigusaktide kohaldamisala ja kohaldamise tingimused nii isikute osas, kelle suhtes neid kohaldatakse, kui ka territooriumi osas, millel liikmesriigi õigusnormid kehtivad (kohtuotsus Ten Holder, 302/84, EU:C:1986:242, punkt 21).

Määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkti e eesmärk on nii vältida eri riikide õigusnormide samaaegset kohaldamist teatavas olukorras ja sellest tuleneda võivaid probleeme kui ka takistada, et viidatud määruse kohaldamisalasse kuuluvad isikud jääksid sotsiaalkindlustuse vallas kaitseta nende suhtes kohaldatavate õigusnormide puudumise tõttu. [37]

51. Nimetatud artikli 11 lõike 3 alusel kohaldatakse isikutele, kelle suhtes kehtib punkt e, nende elukohajärgse liikmesriigi – elukoht on määratletud viidatud määruse artikli 1 punktis j kui „koht, kus isik tavaliselt elab" – õigusakte, ilma et see piiraks teiste määruse nr 883/2004 sätete kohaldamist, millega neile tagatakse hüvitised ühe või mitme muu liikmesriigi õigusaktide alusel. [38]

52. Niisiis tuleb selleks, et kindlaks määrata, kus asub määruse nr 883/2004 kohaldamisalasse kuuluva isiku „alaline" elukoht sama määruse artikli 11 lõike 3 punkti e kohaldamisel, lähtuda puhtalt faktilistest asjaoludest. Tegelikult on Euroopa Kohtu praktikas [39] koostatud mitteammendav loetelu elementidest (kõik faktilised), mida tuleb arvesse võtta isiku alalise elukoha kindlaksmääramiseks – see loetelu on praegu sätestatud määruse nr 987/2009 [40] artikli 11 lõikes 1 –, et saaks kindlaks teha, millise liikmesriigi õigusnorme tuleb konkreetses olukorras määruse nr 883/2004 raames kohaldada. Näib, et sellega, et mõiste „alaline elukoht" on olemuselt faktiline, on lõppkokkuvõttes mõlemad pooled nõus.

53. Seda arvestades viitab kõik sellele, et probleemi tekitab Ühendkuningriigi õigusnormide väljendusviis, mis meenutab omamoodi õiguslikku fiktsiooni, kui selles on sätestatud, et isikud, kes ei ole Ühendkuningriigis liidu õiguse kohaselt seaduslikult, „ei ole" selle riigi territooriumil. [41] Sellise väljendusega on liikmesriigi õigusnormis tarbetult omavahel põimitud kaks kategooriat: „seaduslikult elamine" ja „alaline elukoht", mida ei tohi – nagu õigesti märgib komisjon – omavahel segamini ajada. Veelgi enam, nimetatud õigusnormist rangelt sõnastusest lähtuva arusaamisega võiks koguni õiguse anda komisjonile, kui ta ütleb, et Ühendkuningriik on lisanud alalise elukoha kontrolli alla täiendava elemendi – riigis seaduslikult elamise nõude, mis on sellele täiesti võõras ja mis teatud viisil seda „moonutab", ning ainuüksi sel põhjusel väita, et Ühendkuningriik rikub määrust nr 883/2004.

54. Niisugune mõtteviis oleks aga liiga lihtsustav ja minu arvates lõppkokkuvõttes ekslik. On ilmne, et olenemata kahtlemata eksitavast sõnastusest või keelekasutusest, ei ole see, mida liikmesriigi seadusandja käesolevas kohtuasjas teeb, kui ta kasutab elukoha alalisuse hindamiseks riigis elamise seaduslikkuse kriteeriumi, alalise elukoha kontrolli „moonutamine". [42] Tegelikult, nagu juba eespool märgitud, on Ühendkuningriik alates komisjoni põhjendatud arvamusele vastamise hetkest eemaldunud riigis seaduslikult elamise kontrolli kaitsest, mis seob seda kontrolli määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e ette nähtud alalise elukoha kontrolliga. Tegelikult soovib Ühendkuningriik sõltumata määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktist e – ja ka määrusest tervikuna – kontrollida riigis elamise seaduslikkust, nagu tuleneb liidu õigusest (ja konkreetselt direktiivist 2004/38), teatavate sotsiaaltoetuste andmise raames.

37 — Vt analoogia alusel kohtuotsus Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 38 jj).

38 — Euroopa Kohus on juba tunnistanud, et termin „elukoht" tähendab selle määruse tähenduses „alalist elukohta" – see on koht, kus puudutatud isikud alaliselt elavad ja kus asub ka nende huvide kese – ning see kujutab endast seega liidu õiguse autonoomset mõistet (kohtuotsused B., C-394/13, EU:C:2014:2199, punkt 26, ja Swaddling, C-90/97, EU:C:1999:96, punktid 28 ja 29).

39 — Vt eelkõige kohtuotsused Swaddling (C-90/97, EU:C:1999:96, punkt 29), ja Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303, punkt 45 jj).

40 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ), milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT L 284, lk 1).

41 — Nii lastetoetuse kui ka lapse kohta antava maksusoodustuse puhul nõuavad asjassepuutuvad liikmesriigi õigusnormid, et nende hüvitiste saamise õiguse olemasoluks peab taotleja „olema Ühendkuningriigis" (sõna-sõnalt „is in Great Britain" või Põhja-Iirimaal). Edasi täpsustatakse, et see nõue on täidetud vaid siis, kui taotleja (a) on füüsiliselt Ühendkuningriigis kohal, (b) tema alaline elukoht on Ühendkuningriigis, ja (c) *tal on Ühendkuningriigis elamise õigus*. Sel viisil välistatakse nende hüvitiste andmine, kui taotlejal ei ole õigust Ühendkuningriigis elada, sest sellisel juhul loetakse Child Benefit (General) Regulations 2006 artikli 23 lõike 4 ja Tax Credits (Residence) Regulations 2003 artikli 3 lõike 5 (koostoimes Social Security Contributions and Benefits Act 1992 artikliga 146) kohaselt, et see isik „ei ole" Ühendkuningriigis.

42 — Nii tunnistab seda sõnaselgelt Ühendkuningriik kostja vastuse punktis 32 ja vasturepliigi punktis 7.

55. Komisjon on ise Ühendkuningriigi sellise argumentide ümberpööramise omaks võtnud, sõnastades oma teise võimalusena esitatud etteheite nii, et kui riigis seaduslikult elamise kontrolli ei ole lisatud alalise elukoha kontrollimise alla, vaid kontrollitakse riigis elamise seaduslikkust eraldiseisvalt, siis pannakse vältimatult toime viidatud määruse artikliga 4 keelatud diskrimineerimine. Võib öelda, et komisjon on algusest peale teadlik olnud, et probleemi kese on määruse nr 883/2004 artiklis 4. Kuigi ta on keskendanud kõik oma argumendid peamise etteheite kohta (alalise) elukoha kontrollile kui määruse artikli 11 lõike 3 punktis e sätestatud kollisiooninormis kasutatud siduvale kriteeriumile, heidab ta tegelikult Ühendkuningriigile ette ainult viidatud määruse artikli 4 rikkumist.

56. Eespool öeldut arvestades tuleb komisjoni esitatud peamine etteheide tagasi lükata, kuivõrd riigis seaduslikult elamise kontroll, mis on Ühendkuningriigi õigusnormides kehtestatud, ei mõjuta iseenesest määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e sätestatut.

D. *Määruse nr 883/2004 artikliga 4 vastuolus olev diskrimineerimine, mida võib Ühendkuningriik olla teatavate sotsiaaltoetuste määramise raames taotleja riigis seaduslikult elamise kontrollimisega toime pannud*

1. Sissejuhatavad märkused

57. Komisjon on seisukohal, et isegi juhul, kui möönda, et riigis seaduslikult elamise kontroll võib olla eraldiseisev määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis e ette nähtud alalise elukoha kontrollist, rikub Ühendkuningriik igal juhul viidatud määrust. Komisjoni arvates on riigis elamise seaduslikkuse kontrollimine sotsiaalkindlustushüvitise määramise raames diskrimineeriv ja määruse nr 883/2004 artikliga 4 vastuolus, kuna sellega kehtestatakse nõue ainult mittekodanikele, sest Ühendkuningriigi kodanikel on põhimõtteliselt õigus nimetatud liikmesriigis elada. Viidatud artikkel 4 kehtestab nimelt liikmesriigi sotsiaalkindlustuse alastes õigusaktides ette nähtud soodustuste ja kohustuste osas võrdse kohtlemise nõude. See argument nõuab mõnevõrra komplekssemat vastust, kuigi komisjon esitles seda argumenti väga lihtsalt.

58. Esiteks tuleb käsitleda põhimõttelist küsimust, kas liikmesriik on kohustatud andma niisuguseid sotsiaaltoetusi, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas ja mida ta annab oma kodanikele ja liidu kodanikele, kes elavad selles riigis seaduslikult, liidu kodanikule, kes ei ela tema territooriumil seaduslikult (see tähendab ei täida nõudeid, mis on kehtestatud eeskätt direktiivis 2004/38). Olenevalt vastusest sellele küsimusele selgub, kas see, et liikmesriik nõustub andma teatavaid sotsiaaltoetusi ainult isikutele, kes elavad tema territooriumil seaduslikult, on iseenesest määruse nr 883/2004 artikli 4 tähenduses diskrimineeriv.

59. Teiseks tuleb siis, kui eelmine probleem on lahendatud, käsitleda spetsiifilisemat, aga samuti põhimõttelist küsimust, kas liikmesriik, millelt nõutakse teatavat sellist sotsiaaltoetust, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, tohib õiguspäraselt kontrollida taotleja riigis elamise seaduslikkust samal ajal ja puhul, kui ta kontrollib tema elukoha alalisust.

60. Lõpuks, kui teisena käsitletud probleem on samuti lahendatud, tuleks veel käsitleda küsimust, kas see liikmesriigi õigus on nii-öelda absoluutne või kas, vastupidi, see on õiguspärane ainult teatud tingimustel. Nagu näeme, ilmneb see probleemi mõõde alles lõpus ja lakooniliselt, konkreetselt komisjoni repliigis, mis ongi põhjuseks, miks Ühendkuningriik peab seda väidet hilinenult esitamise tõttu vastuvõetamatuks. Vajaduse korral tuleb seega kaaluda selle väite võimalikku vastuvõetamatust, kuigi otstarbekuse kaalutlusel on mul soov teha ettepanek sellele antava vastuse kohta.

2. Seos kohtuotsustest Brey ja Dano tuleneva kohtupraktikaga

61. Enne tuleb siiski ette nähtud esituse järjekorras siinkohal nimetada kohtuotsustes Brey [43] ja Dano [44], millele pooled käesoleva menetluse vältel [45] pidevalt viitasid, sedastatud doktriini võimalikku asjakohasust käesoleva kohtuasja lahendamisel.

62. Kõigepealt on kohtuotsustest Brey [46] ja Dano [47] tulenev kohtupraktika vaieldamatult käesoleva kohtuasja lahendamisel asjakohane, kuivõrd viidatud kohtuotsustes käsitletakse küsimust, kas liikmesriigi poolt tema territooriumil elavatele liidu kodanikele sotsiaaltoetuste andmise raames on õiguspärane võtta arvesse riigis elamise seaduslikkust.

63. Ent kui kohtuasjades Brey ja Dano pidi Euroopa Kohus mõlema eelotsusemenetluse raames otsustama direktiivi 2004/38 artikli 7 – mille asjassepuutumise üle tookord vaidlust ei olnud – õige tõlgenduse üle, siis käesolevas kohtuasjas vaieldakse liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi raames, kas on asjakohane kohaldada viidatud direktiivi – eriti nimetatud artiklit – määruse nr 883/2004 kohaldamise raames. [48]

64. Teiselt poolt olid erinevalt kohtuasjast, mida praegu arutame, viidatud kohtuotsuste esemeks, samamoodi nagu kohtuotsuses Alimanovic, [49] mitteosamakselised rahalised erihüvitised, mida reguleerib määruse nr 883/2004 artikkel 70 ja mida käsitatakse direktiivi 2004/38 tähenduses sotsiaalabina. [50] Kui direktiivis 2004/38 võetakse arvesse vajadust kasutada sotsiaalabi riigis elamise seaduslikkuse raames, [51] siis ei ole selles midagi öeldud niisuguste sotsiaalkindlustushüvitiste kohta, mida arutatakse käesolevas kohtuasjas.

65. Seda arvestades hindan ma asjassepuutuvaid viiteid sellele kohtupraktikale oma argumentatsiooni käigus.

3. Liikmesriigi kohustus anda sotsiaaltoetusi seoses riigis elamise seaduslikkusega ja selle tagajärjed diskrimineeriva kohtlemise etteheitele

66. Esimene küsimus, mida tuleb põhimõttelise küsimusena käsitleda, on see, kas liikmesriik on kohustatud andma tema territooriumil elavale liidu kodanikule sotsiaaltoetusi, mida ta annab oma kodanikele, ainult siis, kui liidu kodanik elab riigis eeskätt direktiivis 2004/38 sätestatud nõuete kohaselt. Nagu ma juba märkisin, on järeldusel, millele jõutakse, tagajärjed küsimusele, kas see, kui liikmesriik ei anna niisuguseid sotsiaaltoetusi, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, isikutele, kes ei ela tema territooriumil seaduslikult, on määruse nr 883/2004 artikli 4 tähenduses diskrimineeriv.

43 — C-140/12, EU:C:2013:565.

44 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

45 — Vt ka hiljutine kohtuotsus Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597), millele pooled ei viidanud, kuna see tehti pärast käesolevas kohtuasjas kohtuistungi toimimist.

46 — C-140/12, EU:C:2013:565.

47 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

48 — Tuleb arvesse võtta, et tingimused, mida peab vastuvõttev liikmesriik kontrollima, et kindlaks määrata, kas käesoleva kohtuasja esemeks olevate sotsiaaltoetuste (mis kuuluvad määruse nr 883/2004 esemelisse kohaldamisalasse) taotleja viibib tema territooriumil seaduslikult, on sätestatud just direktiivis 2004/38 – majanduslikult mitteaktiivsete kodanike kohta konkreetselt artikli 7 lõike 1 punktis b.

49 — C-67/14, EU:C:2015:597, punkt 43.

50 — Vt eelkõige kohtuotsus Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 58 jj).

51 — Kehtestades paratamatult, nagu märkis kohtujurist Whatelet oma ettepanekus, kohtuasi Dano (C-333/13, EU:C:2014:341, punkt 96), „sotsiaalabi andmisel […] vastuvõtva liikmesriigi kodanike ja muude liidu kodanike ebavõrdse kohtlemise võimalus[e]”.

67. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb aluseks võtta, nagu tuletas Euroopa Kohus meelde kohtuotsuses Dano [52], et ELTL artikli 20 lõike 1 kohaselt on iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, liidu kodanik. Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et liidu kodaniku staatus on mõeldud olema liikmesriikide kodanike põhistaatus ja tegema võimalikuks selle, et liikmesriikide kodanikke, kes on samas olukorras, koheldaks EL toimimise lepingu esemelises kohaldamisalas seaduse ees võrdselt, sõltumata nende kodakondsusest ja ilma et see piiraks sõnaselgelt ette nähtud erandite kohaldamist. [53]

68. Iga liidu kodanik võib seega kõigis olukordades, mis kuuluvad liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse, tugineda ELTL artiklis 18 sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelule. Need olukorrad hõlmavad juhtumeid, kui kasutatakse ELTL artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis a ja ELTL artiklis 21 sätestatud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. [54]

69. Seoses sellega tuleb siiski tõdeda, järgides Euroopa Kohtu otsustust kohtuotsuses Dano, [55] et ELTL artikli 18 lõige 1 keelab „aluslepingutes käsitletud valdkondades" igasuguse diskrimineerimise kodakondsuse alusel, „[i]lma et see piiraks aluslepingutes sisalduvate erisätete kohaldamist". ELTL artikli 20 lõike 2 teises lõigus on sõnaselgelt täpsustatud, et selle artikliga liidu kodanikele antud õigusi kasutatakse „vastavalt tingimustele ja piirangutele, mis on kindlaks määratud aluslepingutega ning nende rakendamiseks vastuvõetud meetmetega". ELTL artikli 21 lõikes 1 on liidu kodanike liikmesriikide territooriumil vabalt liikumise ja elamise õigus ette nähtud samuti üksnes juhul, „kui aluslepingutega ja nende rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti" [56]. Sellise viite nimetatud vabaduse piiratud iseloomule leiab ka selgitusest Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 45 kohta – mis sätestab liikumis- ja elukohavabaduse –, kui väidetakse, et „[l]õikega 1 tagatud õigus on [ELTL] artikli 20 lõike 2 punktiga a tagatud õigus […]. Vastavalt artikli 52 lõikele 2 kohaldatakse seda aluslepingutes määratletud tingimustel ja ulatuses" [57].

70. Siinkohal tuleb meenutada, et määrusel nr 883/2004 on vahetu tähendusseos liidu kodanike vaba liikumise põhiõigusega, sest see määrus võeti vastu selleks, et hõlbustada ja tagada selle õiguse tõhusat rakendamist liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise teel. [58] Nagu eespool juba meenutatud, on määruse nr 883/2004 eesmärk nimelt liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine, et – nagu on selle põhjendustes välja toodud – „tagada isikute vaba liikumise õiguse tõhus rakendamine" (põhjendus 45) ja sel viisil „[aidata] kaasa [liidus liikuvate isikute] elustandardi ja tööhõive tingimuste paranemisele" (põhjendus 1). Määrusega nr 883/2004 tunnustatud õigused on seega õigused liidu kodanike liikumis- ja elamisvabaduse tagamiseks õigusnormides ette nähtud tingimustel, mille esinemisel seda vabadust tunnustatakse. [59]

52 — C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 57.

53 — Kohtuotsused Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punkt 31); D'Hoop (C-224/98, EU:C:2002:432, punkt 28), ja N. (C-46/12, EU:C:2013:97, punkt 27).

54 — Paljude teiste hulgas kohtuotsused Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 59), ja N. (C-46/12, EU:C:2013:97, punkt 28).

55 — C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 60.

56 — Vt mh kohtuotsused Baumbast ja R (C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 84 jj); Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488, punkt 31 jj) ja Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, punktid 46 ja 47).

57 — Selgitused põhiõiguste harta kohta, ELT 2007, C 303, lk 17.

58 — Vt selle kohta kohtuotsus Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303): siseriiklike sotsiaalkindlustuse alaste õigusnormide koordineerimissätete aluseks olevad põhimõtted vastavad isikute vaba liikumise valdkonna põhimõtetele; viimase valdkonna aluspõhimõte on, et liidu tegevus tingib eeskätt isikute vaba liikumise takistuste kõrvaldamise liikmesriikide vahel (punkt 39).

59 — Määrusega nr 883/2004 ei ühtlustata liikmesriikide sotsiaalkindlustuse alaseid õigusnorme, nii et on jätkuvalt liikmesriikide endi otsustada, milliseid hüvitisi, kellele ja mis tingimustel nad annavad ning kuidas nad oma sotsiaalsüsteemi rahastavad. Viidatud määrus ei piira põhimõtteliselt sisulisi tingimusi, mille iga liikmesriik selle määruse kohaselt koordineeritavate sotsiaalkindlustushüvitiste andmiseks kehtestab, tingimusel et järgitakse selles määruses kehtestatud ühiseid põhimõtted (vt selle kohta kohtuotsus Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

71. Mõned tingimused ja piirangud, mis on ELTL artiklites 20 ja 21 liidus liikumise ja elamise vabaduse – kui mitte absoluutse,[60] vaid „reguleeritud" vabaduse – teostamisele seatud, on sätestatud direktiivis 2004/38.[61] Nimetatud direktiiv – mille kooskõla aluslepingutega ei ole kahtluse alla seadnud Euroopa Kohus kohtuotsustes Brey[62], Dano[63] ja Alimanovic[64] ega vaidlustatud käesoleva menetluse käigus – võeti vastavalt selle põhjendusele 4 vastu selleks, et parandada senist kategooriapõhist lähenemisviisi vaba liikumise ja elamise õigusele ning hõlbustada selle õiguse rakendamist.

72. Lähtuda tuleb seega sellest, et direktiivi 2004/38 sätted, mis reguleerivad liidu kodanike liikumis- ja elamisvabadust, jäävad täiel määral jõusse ka niisuguse määruse raames, nagu on siin kõne all ja millega tagatakse lõppkokkuvõttes liidus vaba liikumise ja elamise õiguse tõhusus, ning neid ei saa pidada selles kontekstis kohaldamatuks. Selles suhtes ei saa ma nõustuda komisjoni väitega,[65] et „mõiste „elukoht" suhtes määruses nr 883/2004 […] ei kehti ühtegi õigusnormidest tulenevat eeldust"[66].

73. Mulle näib, et ei ole üleliigne siinkohal meelde tuletada, et liidu õiguskord koosneb vaevalt paljudest eraldiseisvatest osadest. Seda eriti veel liidu õiguse kahe omavahel nii tihedalt seotud normi puhul, nagu on arutamisel käesolevas kohtuasjas.[67] Kui – nagu äsja märgitud – liidu õiguses seatakse liikumis- ja elamisvabaduse kasutamisele teatavad piirangud ja tingimused, mis on sätestatud eeskätt direktiivis 2004/38, näib selge, et määruse nr 883/2004 sätteid ei saa tõlgendada selliselt, et neutraliseeritakse nimetatud vabaduse tunnustamise ja väljakuulutamisega kaasnevad tingimused ja piirangud.[68] Lõppkokkuvõttes tuleb otsida tõlgendust, mis edendaks võimalikult rohkem liidu kodaniku staatust ning liidu kodanike liikumis- ja elamisvabadust, järgides samal ajal mõlema õigusaktiga taotletavaid eesmärke ja nendes sisalduvat regulatsiooni.

74. Pealegi kinnitab minu arvates seda seisukohta Euroopa Kohtu praktika, milles on traditsiooniliselt seostatud sotsiaaltoetuste saamise õigust vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdsetel tingimustel sellega, et taotleja elaks nimetatud riigi territooriumil „seaduslikult".[69] Veelgi enam, Euroopa Kohus kinnitas seda hiljuti ka kohtuotsuses Brey, kui ta sedastas, et „põhimõtteliselt ei ole keelatud see, et majanduslikult mitteaktiivsetele liidu kodanikele sotsiaaltoetuste maksmine seatakse sõltuvusse nõudest, et nimetatud kodanikud vastavad vastuvõtvas liikmesriigis seaduslikult elamise õiguse olemasolu tingimustele"[70], ja kohtuotsuses Dano, kinnitades, et „sotsiaaltoetuste puhul […] saab liidu kodanik nõuda vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdset kohtlemist ainult siis, kui tema elamine

60 — Nagu komisjon kohtuistungil ise tunnistas.

61 — Vt ka kohtujuristi ettepanek, Whatelet, Dano (C-333/13, EU:C:2014:341, punkt 90).

62 — C-140/12, EU:C:2013:565, punktid 46 ja 47.

63 — C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 60 jj.

64 — C-67/14, EU:C:2015:597.

65 — Vt tema hagi punkt 33.

66 — Hagi punkt 32.

67 — Euroopa Kohus on korduvalt käsitlenud seost majanduslikult mitteaktiivsete või tööotsijatest liidu kodanike vaba liikumise ja nende õiguse vahel saada eri liiki sotsiaaltoetusi. Vt paljude hulgas eelkõige kohtuotsused Martínez Sala, C-85/96, EU:C:1998:217; Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458; D'Hoop, C-224/98, EU:C:2002:432; Collins, C-138/02, EU:C:2004:172; Trojani, C-456/02, EU:C:2004:488; Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169; Vatsouras ja Koupatantze, C-22/08 ja C-23/08, EU:C:2009:344; samuti kohtuotsused Brey, C-140/12, EU:C:2013:565; Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, ja Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597.

68 — Selles suhtes ei saa ma nõustuda komisjoni väitega repliigi punktis 18, et seoses niisuguste sotsiaalkindlustushüvitistega, nagu on arutamisel käesolevas kohtuasjas, kehtestatakse riigis seaduslikult elamise kontrolliga liikumisvabadusele piirang, mida ei oleks, kui kohaldataks ainult alalise elukoha kontrolli.

69 — Vt eelkõige kohtuotsus Martínez Sala (C-85/96, EU:C:1998:217, punkt 63) („Euroopa Liidu kodanik, kes […] *elab seaduslikult vastuvõtva liikmesriigi territooriumil*, võib tugineda asutamisepingu artiklile 6 kõigis olukordades, mis kuuluvad ühenduse õiguse esemelisse kohaldamisalasse" (kohtujuristi kursiiv)), seda kinnitust korratakse sõna-sõnalt kohtuotsustes Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, punkt 32, ja Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, punkt 32; viimase kohtuotsuse punktis 46 kinnitatakse, et „direktiivi 93/96 artikkel 3 [ei takista] seda, et liikmesriigi kodanik, kes *elab* EÜ artikli 18 ja direktiivi 90/364 alusel *seaduslikult* teise liikmesriigi territooriumil, kus ta kavatseb alustada või jätkata kõrgkooliõpinguid, toetub seal elamise ajal EÜ artikli 12 lõikes 1 väljendatud võrdse kohtlemise aluspõhimõttele" (kohtujuristi kursiiv). Vt ka kohtuotsus Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488), milles märgitakse enne võrdse kohtlemise põhimõtte tagajärgede analüüsimist M. Trojani puhul, et ta „elab Belgias õiguslikul alusel" (punkt 37).

70 — C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 44, mis tekitas käesolevas menetluses poolte vahel teravaid vaidlusi.

vastuvõtva liikmesriigi territooriumil vastab direktiivi 2004/38 tingimustele”[71]. Minu arvates ei võimalda viidatud kohtuotsustes miski järeldada, et need kinnitused kehtivad ainult sotsiaalabi või mitteosamakseliste rahaliste erihüvitiste suhtes, mis olid nende kohtuasjade esemeks, aga mitte muude sotsiaaltoetuste suhtes.[72]

75. Seda arvestades ei saa eitada, et eeldust, et niisuguse sotsiaaltoetuse taotleja, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, ei ela riigis ebaseaduslikult, võib vaadelda erineva kohtlemisena Ühendkuningriigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike vahel. Kuid sellisest vaatevinklist on see erinev kohtlemine riigis elamise õiguse seisukohalt süsteemile sisemiselt omane ja teatud viisil enne olemas:[73] liikmesriigi kodanikule ei keelata põhimõtteliselt kodakondsusjärgses riigis elamist.

76. Teisiti öeldes tuleneb Ühendkuningriigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike erinev kohtlemine süsteemi olemusest endast selles mõttes, et liidu õiguse praeguses seisus ei ole kuulumine ühe või teise liikmesriiki kodanike hulka liikumis- ja elamisvabaduse kasutamise seisukohast tähtsusetu.

77. Lõppkokkuvõttes leian ma esitatud põhjendustest lähtudes, et liikmesriik on määrusega nr 883/2004 kohustatud andma niisuguseid sotsiaaltoetusi, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, ainult liidu kodanikule, kes kasutab oma liikumis- ja elamisvabadust tema territooriumil seaduslikult, see tähendab täites eeskätt direktiivis 2004/38 sätestatud nõudeid. Selles osas tuleneb Ühendkuningriigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike vaheline erinev kohtlemine määruse nr 883/2004 artikli 4 kohaldamisele eelnevast etapist, ilma et see järelikult mõjutaks selle kohaldatavust.

4. Taotleja riigis elamise seaduslikkuse kontrollimine teatavate sotsiaaltoetuste määramise raames

78. Nüüd, kui eelnev põhimõtteline küsimus on lahendatud, tuleb käsitleda ühte teist aspekti, mis minu arvates puudutab otsesemalt komisjoni argumenti: küsimus, kas eespool öeldust lähtudes võib liikmesriik kontrollida – nimelt niisuguse sotsiaaltoetuse taotluse menetlemisel, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas –, kas liidu kodanik, kes on teise liikmesriigi kodanik, elab riigis seaduslikult, ilma et ta seejuures rikuks määruse nr 883/2004 artiklis 4 sätestatud diskrimineerimiskeeldu.

79. Niimoodi piiritletud küsimuse keskmes on nüüd põhiliselt see, kas liikmesriik tekitab selle asjaoluga, mida on raske eitada, – et just liidu kodanikud, kes ei ole Ühendkuningriigi kodanikud, peavad suuremal määral kui Ühendkuningriigi kodanikud kannatama ebamugavusi, mis kaasnevad allumisega niisuguse hüvitise, nagu on lastetoetus või lapse kohta antav maksusoodustus, taotluste menetlemisel Ühendkuningriigi ametivõimude poolt läbi viidavale riigis elamise seaduslikkuse kontrollile, ja vastavalt olukorrale selle kontrolli läbimisega – määruse nr 883/2004 artikli 4 tähenduses ebavõrdsuse „kohustuste” osas. Kohtuistungil Ühendkuningriigi antud selgitustest nähtub, et kontrolli intensiivsus sõltub igal juhul asjaomase isiku eriasjaoludest ning et ettearvatavalt kannatavad selliseid ebamugavusi kõige suuremal määral eelkõige majanduslikult mitteaktiivsed liidu kodanikud.

71 — C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 69.

72 — Olenemata sellest, et kohtuotsus Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597), milles osundatakse kohtuotsuses Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 69), on keeleliselt täpsem, nimetades „niisugus[t] sotsiaalabi […], nagu on kõne all põhikohtuasjas” (punkt 49).

73 — Vt selle kohta kohtuotsus Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358): „liikumis- ja elamisvabadust kasutanud liidu kodanike ja vastuvõtva liikmesriigi kodanike võimalik ebavõrdne kohtlemine [on] sotsiaaltoetuste andmisel direktiivi 2004/38 vältimatu tagajärg” (punkt 77), kus osundatakse kohtujurist Whatelet ettepanekut samas kohtuasjas (C-333/13, EU:C:2014:341, punktid 93 ja 96).

80. Sellega seoses tuleb ette arvestada, et seda lisakeerukust nimetatud hüvitiste määramisel saaks praktikas vältida, kuivõrd direktiivis 2004/38 (konkreetselt selle artiklis 8)[74] on ette nähtud mehhanismid, mis võimaldavad tõendada vastuvõtva liikmesriigi mittekodanikust liidu kodaniku riigis elamise seaduslikkust tunnistusega, mille väljastamiseks on liikmesriigi pädevad asutused tuvastanud, et eelkõige direktiivi artikli 7 nõuded on täidetud. Kui taotlejal on nimetatud tunnistus, on talle sotsiaaltoetuse taotluse menetlemisega kaasnev ebamugavus minimaalne või koguni olematu: taotleja peab lihtsalt, kui temalt küsitakse, esitama dokumendi, mis tõendab, et liikmesriik peab taotleja oma territooriumil elamist seaduslikuks.

81. Ühendkuningriik märkis kohtuistungil, et kuigi liidu kodanikel on võimalik taotleda Ühendkuningriigi ametiasutustelt dokumenti, mis tõendab, et neil on õigus elada nimetatud liikmesriigis (mis mõistagi hõlbustab selle asjaolu tõendamist), ei ole sellise dokumendi omamine kohustuslik. Tegelikult on enamikul juhtudel tavaline, et taotlejal tema Ühendkuningriigis elamise seaduslikkust tõendavat tunnistust ei ole.

82. Võimalus, et liikmesriik võiks kohustuslikult ette näha niisuguste dokumentide väljaandmise, ei välista siiski niisuguse süsteemi teostatavust, nagu kehtib Ühendkuningriigis, mis rakendab sellise, nagu eespool kirjeldatud, eelneva tunnustamise puudumise korral enamikul juhtudel sotsiaaltoetuste taotluste menetlemisel riigis seaduslikult elamise kontrolli.

83. Seega tuleb kindlasti möönda, et siin on tegu erineva kohtlemisega, mis tuleks kvalifitseerida kaudseks diskrimineerimiseks, kuivõrd selle menetlusega kaasnevad ebamugavused ja tüütud toimingud puudutavad suuremal määral just liidu kodanikke (eriti majanduslikult mitteaktiivseid), kes ei ole Ühendkuningriigi kodanikud.

84. Siinkohal tekib küsimus, kas see kaudne diskrimineerimine võib olla õigustatud, mida komisjon eitab. Selles suhtes ja ilma et oleks vaja üksikasjalikumaid argumente, leian, et vajadus kaitsta vastuvõtva liikmesriigi eelarvevahendeid,[75] mida nimetab argumendina Ühendkuningriik,[76] õigustab põhimõtteliselt piisavalt võimalust kontrollida sel juhul riigis elamise seaduslikkust. Lõppkokkuvõttes on nimetatud kontroll vahend, mis on vastuvõtval liikmesriigil selleks, et veenduda, et ta ei anna selliseid sotsiaaltoetusi, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, isikutele, kellele ta eelmises punktis esitatud põhjustel ei ole kohustatud neid andma.

85. Kokkuvõttes olen seisukohal, et vastuvõtval liikmesriigil on põhimõtteliselt õigus vajaduse korral kontrollida, et liidu kodanik ei ela tema territooriumil ebaseaduslikult – see tähendab põhiliselt, et ta vastab direktiivi 2004/38 nõuetele – niisuguste sotsiaaltoetuste, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, menetlemise puhul ja ajal, ilma et selle kontrollimisega kaasnev erinev kohtlemine Ühendkuningriigi kodanike ja ülejäänud liidu kodanike vahel tähendaks määruse nr 883/2004 artikliga 4 keelatud diskrimineerimist, kuivõrd see on äsja nimetatud põhjustel õigustatud.

74 — Vt alalise elukoha kohta ka direktiivi 2004/38 artikkel 19.

75 — Selle eesmärgi on Euroopa Kohus tunnistanud õiguspäraseks alates kohtuotsusest Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punkt 44). Võtkem arvesse, et riigi eelarvevahendite kaitse eesmärk ei ole kitsalt majanduslikku laadi, vaid et Euroopa Kohus seostab seda seotud eesmärgiga säilitada toetuste üldine tase, mida riik on võimeline andma (kohtuotsused Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, punkt 56; Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 61, ja Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, punkt 63).

76 — Kostja vastuse punkt 37.

5. Vastuvõtvas liikmesriigis elamise seaduslikkuse kontrollile kehtestatud nõuded

86. Esitatud põhjendused on minu arvates piisavad selleks, et komisjoni argumendid, mis keskenduvad sellele, et Ühendkuningriigi õigusaktides ette nähtud riigis seaduslikult elamise kontroll on põhimõtteliselt õigusvastane, tagasi lükata. Tuleb siiski arvesse võtta, et see järeldus ei tähenda nõustumist riigis elamise seaduslikkuse kontrolli läbiviimisega igasugusel viisil. Vastupidi, leian, et selleks, et nimetatud kontroll oleks liidu õigusega kooskõlas, peab see vastama hulgale menetluslikele ja ka sisulistele nõuetele, mille ma esitan järgnevalt.

87. Ei tohi nimelt unustada, et kuna arutamisel olev kontroll võib mõjutada liikumis- ja elamisvabadust, mis on liidu kodakondsuse osa, tuleb seda tõlgendada kooskõlas selle põhiõigusega ja läbi viia võimalikult vähem riivaval viisil.

88. Tuleb uuesti märkida, et komisjoni hagi eesmärk ei olnud vaielda selle üle, kuidas Ühendkuningriik seda kontrolli läbi viib. Kindel on, et komisjon heitis Ühendkuningriigile ette, et direktiivi 2004/38 artikli 7 nõuete täitmise kontroll, mida see teeb, ei taga konkreetse juhtumi asjaolude hindamist, nagu nõuab kohtuotsus Brey.[77] See argument esitati aga esimest korda komisjoni repliigis, ilma et seda oleks mainitud eelneva haldusmenetluse ajal ega hagis endas. Komisjon märkis kohtuistungil, et see aspekt ei ole uus väide, vaid lihtsalt veel üks element, mida tuleb arvestada hindamisel, kas riigis seaduslikult elamise kontroll kui diskrimineeriv meede on taotletava eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne. Nõustun siiski Ühendkuningriigiga, et see on uus väide, mis esitati menetluse etapis, kus see ei ole kodukorra artikli 127 kohaselt vastuvõetav.

89. Komisjon keskendus oma hagis väitele, et niisuguste sotsiaaltoetuste, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, taotluste menetlemise raames ei või liikmesriik nõuda, et nimetatud hüvitiste taotlejad ei viibiks tema territooriumil ebaseaduslikult, ega seda asjaolu kontrollida, mitte aga sellele, kuidas Ühendkuningriigi ametivõimud nii menetluslikult kui ka sisuliselt kontrollivad, kas liidu kodanik täidab või ei täida direktiivi 2004/38 nõudeid.

90. Kui Euroopa Kohus siiski leiab, et seda argumenti tuleb sisuliselt analüüsida, ja kuna Ühendkuningriik andis vasturepliigis ja kohtuistungil sellele argumendile mõned vastuseelemendid, esitan järgnevalt sellegipoolest mitteammendavalt selle kohta mõned kaalutlused.

91. Menetluslikust aspektist on nimetatud liikmesriigi kodanikega võrreldes erinev kohtlemine, mis tuleneb liikmesriigi ametivõimude õigusest kontrollida eespool kirjeldatud viisil, Euroopa kodaniku staatuse ja võrdsuse põhimõttega kooskõlas ainult niivõrd, kuivõrd seejuures järgitakse rangelt proportsionaalsuse põhimõtet, see tähendab, kui see on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv, võimalikult vähem riivav ja nimetatud eesmärgi saavutamiseks rangelt vajalik.

92. Teiselt poolt tuleb asjaomaste sotsiaaltoetuste andmise raames liikmesriigi ametivõimude poolt selle kontrollimist, et taotleja ei asu tema territooriumil ebaseaduslikult, hinnata liidu kodanike riigis elamise seaduslikkuse vastavalt direktiivile 2004/38 kontrollimise juhuna, mida on nimetatud selle direktiivi artikli 14 lõike 2 teises lõigus, ning see peab seega vastama direktiivi nõuetele.[78]

77 — C-140/12, EU:C:2013:565, eriti punkt 69.

78 — Tuletagem meelde, et direktiivi 2004/38 artikli 14 lõike 2 alusel on „[l]iidu kodanikel ja nende pereliikmetel […] artiklites 7, 12 ja 13 sätestatud elamisõigus, kuni nad vastavad kõnealustes artiklites sätestatud tingimustele. Erijuhtudel, kui tekib põhjendatud kahtlus, kas liidu kodanik või tema pereliikmed vastavad artiklites 7, 12 ja 13 sätestatud tingimustele, võivad liikmesriigid kontrollida, kas need tingimused on täidetud. Süstemaatilist kontrolli ei tehta”.

93. Nagu Ühendkuningriigi avaldustest kohtuistungil nähtub, ei kontrollita, kas elamisõiguse saamiseks direktiivis 2004/38 sätestatud nõuded on täidetud, alati ja igal juhul – mis oleks minu arvates viidatud direktiivi artikli 14 lõikega 2 keelatud:[79] kuigi kõik asjaomaste sotsiaaltoetuste[80] taotlejad peavad vastavale vormile märkima andmed, millest nähtub, kas neil on nimetatud liikmesriigis elamise õigus, teevad Ühendkuningriigi ametiasutused – nagu märkis Ühendkuningriik vasturepliigi punktis 21 ja kinnitas kohtuistungil – vajalikud kontrollid ainult kahtluse korral, et kontrollida, kas taotleja täidab või ei täida direktiivi 2004/38 (eelkõige selle artikli 7) nõudeid, see tähendab, kas tal on direktiivi kohaselt elamisõigus.

94. Ühendkuningriigi kinnitustest ei nähtu minu arvates samuti, et nimetatud liikmesriik eeldaks, et isik, kes taotleb käesolevas kohtuasjas kõne all olevaid hüvitisi, viibib tema territooriumil ebaseaduslikult – mis oleks vastuolus ELTL artikli 20 lõikega 2 ja artikliga 21, mis tunnistavad liidu kodanike õigust liikmesriikide territooriumil vabalt liikuda ja elada. Nimelt takistab Euroopa kodaniku staatus ja eelkõige väljakuulutatud põhimõte, et liidu kodanikul on õigus asuda elama mis tahes liikmesriigi territooriumile liidu õiguses sätestatud tingimustel, liikmesriigi õigusnormides kehtestada lähenemisviisi, mis võiks tähendada, et eeldatakse, et selline kodanik on pärast riigis elamise esimese kolme kuu möödumist ja enne alalise elamisõiguse saamist nimetatud territooriumil ebaseaduslikult, nii et on süstemaatiliselt tema kohus tõendada, et see nii ei ole. Põhimõtteliselt peab eeldus olema pigem vastupidine.

95. Kuna taotleja Ühendkuningriigis kohaloleku seaduslikkuse õiguspärane kontrollimine on direktiivi 2004/38 artikli 14 lõike 2 teises lõigus sätestatud, on võimalik liikmesriigi ametivõimude poolt tuvastamine, et sellel liidu kodanikul ei ole vastavalt viidatud direktiivile elamisõigust, kuna ta ei täida direktiivis sätestatud nõudeid – olenemata sellest, kas sellega kaasneb või mitte väljasaatmismeede, ja olenemata selle pelgalt deklaratiivsest iseloomust –,[81] viidatud direktiivi artikli 15 lõike 1[82] tähenduses „otsus[…], mis [piirab] liidu kodanik[u] vaba liikumist", mille tagajärjel, nagu on selles artiklis sätestatud, kohaldatakse direktiivi artiklites 30 ja 31 ette nähtud tagatisi.

96. See tähendab minu arvates, et pädevad ametivõimud ei või niisugustel asjaoludel piirduda taotletud hüvitise andmisest lihtsalt keeldumisega, vaid peavad viidatud artikli 30 kohaselt – lisaks konkreetselt direktiivi 2004/38 alusel elamisõiguse puudumise tuvastamisega – asjaomasele isikule teatama „täpselt ja täielikult", millistel kaalutlustel vastav otsus on tehtud, ja „nii, et [ta] mõistaks [otsuse] sisu ja mõju", täpsustades lisaks kohtu või haldusorgani, kellele asjaomane isik võib kaebuse esitada, nagu ka kaebuse esitamise tähtaja. Kohaldatakse ka direktiivi 2004/38 artikli 31 menetluslikke tagatisi, mis võimaldavad asjaomasel isikul halusasutuse otsuse halduskorras edasi kaevata ja/või taotleda selle kohtulikku läbivaatamist.

97. Lõpuks tuleb sisulisest aspektist põhiliselt arvesse võtta, et konkreetselt majanduslikult mitteaktiivsete kodanike puhul peavad liikmesriigi ametivõimud vastavalt direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punktile b kontrollima, kas neil on enda ja oma pere jaoks „piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi", ja ravikindlustus. Siinkohal pean meenutama, et ainuüksi asjaolust, et liidu kodanik kasutab vastuvõtvas liikmesriigis

79 — Nagu märkis Ühendkuningriik, tehakse see kontroll järgmiselt: taotleja peab taotlusevormil märkima hulga andmeid, millest nähtub, kas tal on Ühendkuningriigis elamise õigus; kui vorm on vastu võetud, kontrollib asutus, kes on pädev otsustama nende hüvitiste andmise, seda asjaolu; konkreetsetel juhtudel nõuab asutus taotlejatelt, et nad esitaksid tõendeid selle kohta, et neil on tõepoolest elamisõigus, mis nähtub vormil märgitud andmetest.

80 — Võtkem arvesse, et seda menetlust ei kohaldata mitte ainult liidu kodanike, vaid ka kolmandate riikide kodanike suhtes, kes võivad saada asjaomaseid perehüvitisi, kui neil on Ühendkuningriigis elamise õigus ja nad täidavad nimetatud riigis kohaloleku ja alalise elamise nõudeid.

81 — Direktiivi 2004/38 alusel vastuvõtvas liikmesriigis elamise õiguse kaotamine on direktiivis sätestatud nõuete rikkumise automaatne tagajärg.

82 — Direktiivi 2004/38 artikli 15 lõige 1 sätestab, et „[a]rtiklitega 30 ja 31 ette nähtud menetlusi kohaldatakse analoogia põhjal kõikide otsuste suhtes, mis piiravad liidu kodanike ja nende pereliikmete vaba liikumist muudel põhjustel kui avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides". Nagu märgib kohtujurist Wahl oma ettepanekus, kohtuasi Brey (C-140/12, EU:C:2013:337, punkt 93), „on liidu kodanikel muidugi olemas direktiivi artiklis 15 osutatud menetluslikud tagatised ning menetlustes, kus kõne all ei ole ainult isiku õigus mingile hüvitisele, vaid ka tema õigus üldse riigis elada, nendest mööda minna ei saa").

sotsiaalabi, ei piisa selleks, et keelduda talle elamisõiguse andmisest,[83] vaid vaja on, et ta *koormab põhjendamatult* nimetatud riigi sotsiaalabisüsteemi. Selle hindamisel peavad liikmesriigi ametivõimud järgima Euroopa Kohtu praktikas antud juhiseid – eelkõige kohtuotsuses Brey[84] nimetatud kohustust võtta arvesse konkreetse juhu asjaolusid – ja teatama vajaduse korral taotlejale oma hindamise negatiivse tulemuse viidatud direktiivi artiklis 30 ette nähtud tingimustel.

98. Eespool öeldut arvestades ja juhul, kui peetakse vajalikuks hinnata vaidlustatud liikmesriigi õigusnormide seaduslikkust sellest perspektiivist, leian, et komisjon ei ole tõendanud, et Ühendkuningriik ei täida äsja nimetatud menetluslikke ja sisulisi nõudeid, mistõttu ei tule käesolevat liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ka sellest perspektiivist rahuldada.

6. Kokkuvõte

99. Kokkuvõttes leian, et asjaolu, et liikmesriigi õiguses nähakse ette, et liikmesriigi ametivõimud võivad selliste sotsiaaltoetuste, nagu on lastetoetus või lapse kohta antav maksusoodustus, taotluste menetlemisel teha vajalikke kontrolle, et veenduda, et nimetatud hüvitisi taotlevad teiste liikmesriikide kodanikud elavad tema territooriumil seaduslikult, ei ole määruse nr 883/2004 artikliga 4 keelatud diskrimineerimine. Selleks peavad nimetatud kontrolli tegema volitatud ametivõimud siiski igal juhul menetluslikust aspektist järgima eespool nimetatud põhimõtteid – eriti proportsionaalsuse põhimõtet – ning direktiivi 2004/38 artikli 14 lõike 2 teist lõiku, artikli 15 lõiget 1 ning artikleid 30 ja 31.

V. **Kohtukulud**

100. Kuna teen ettepaneku hagi rahuldamata jätta, tuleb vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõikele 1 kohtukulud välja mõista komisjonilt.

VI. **Ettepanek**

101. Esitatud põhjendusi arvestades, teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.

83 — Vaatamata sellele, millele näib viitavat selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti b saksakeelne versioon; vt selle kohta kohtujurist Wahli ettepanek kohtuasjas Brey (C-140/12, EU:C:2013:337, punkt 74 jj).

84 — C-140/12, EU:C:2013:565, punkt 64 jj. Nõustun samuti kohtujurist Whatelet' seisukohaga tema ettepanekutes, kohtuasi Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:210, punkt 107 jj), ja kohtuasi García Nieto (C-299/14, EU:C:2015:366, punkt 85 jj), et liikmesriigi ametivõimud peavad selleks arvesse võtma ka muid representatiivseid elemente, mis võimaldavad näidata, et liidu kodanikul on vastuvõtva liikmesriigiga tegelik seos (lõppkokkuvõttes, et ta on sotsiaalselt ja majanduslikult sellesse liikmesriiki integreerunud, mida Ühendkuningriik enda kinnitusel just soovibki lõpuks tagada); selliseks elemendiks võib olla varasem töötamine, varasem sissemaksete tegemine sotsiaalkindlustusskeemi nimetatud riigis ja laste koolis käimine (vt Euroopa Kohtu tuvastused kohtuotsuses Ibrahim, C-310/08, EU:C:2010:80) või isiklikku laadi tihedad sidemed asjaomase liikmesriigiga (vt selle kohta kohtuotsused Prete, C-367/11, EU:C:2012:668, punkt 50, ja Stewart, C-503/09, EU:C:2011:500, punkt 100).